

çons en aragonès. En un vespre en què els primers freds de la cançonera *sanmiguelada* ('tardor', en aragonès) es començaven a fer sentir, l'adaptació de la cèlebre cançó final de la pel·lícula *Life of Brian* (1979) o la tradicional melodia *El villano* (de la veïna vall de Bielsa) van omplir de caliu aquest emotiu maridatge de música, paraula i vida.

Joan FONTANA
Universitat de Barcelona

X Col·loqui Internacional Verdaguer: «Escriptures il·luminades» (Barcelona, Vic, Folgueroles; 9-11 de novembre de 2017). — El 1903 Santiago Rusiñol va estrenar una obra de teatre que tenia com a rerefons la inadaptació de Verdaguer als temps i persones en la seva darrera etapa vital. El títol era prou explícit: *El místic*. El pintor i escriptor esteticista escriuria de mossèn Ramon, *alter ego* del poeta de Folgueroles: «Vostè és l'últim místic». Era Verdaguer un místic? Un il·luminat? La pregunta ve a tomb.

Amb aquesta remor de fons, es va tirar endavant el X Col·loqui Internacional Verdaguer amb un títol prou explícit: «Escriptures il·luminades». L'organitzaven, com és habitual, la Societat Verdaguer, la Càtedra Verdaguer d'Estudis Literaris de la UVic-UCC i la Societat Catalana de Llengua i Literatura, amb la col·laboració i el suport del Museu d'Història de Barcelona, de la Fundació Jacint Verdaguer i dels grups de recerca TEXTICO de la UVic-UCC, GELIV i GRACMON de la UB.

La convocatòria se centrava en la condició de modern, d'estrany i solitari de Verdaguer en un món que li revelava un ideal cada cop més inefable. Com enuncitava el programa del congrés, els periples vitals de l'escriptor el portaren «de l'*hàlit privameral* del romanticisme al punt liminar d'una experiència al sumari mallarmè —*solitude, récif, étoile*—». Precisament aquesta ruta existencial de frontera portarà el poeta coronat per bisbes i institucions al descentrament, a l'actitud antiburguesa, al defici antièpidèrmic, a un camí cap als afores; allò que Josep Maria Esquirol en diu l'«anarquia topològica». A la intempèrie, i exposat a la vulnerabilitat, Verdaguer s'adreça a la perifèria humana, al misteri de la realitat, amb l'esguard posat *al cel*. Les revelacions, exorcismes i visions del poeta brollen d'aquí; també la seva veu moderna, mística o il·luminada. El fenomen no és exclusiu de Verdaguer. Per aquest motiu, i com que els anteriors col·loquis verdaguerians han situat ja el nom com a marca intel·lectual necessària i com a aglutinador cultural, l'exploració d'aquesta faceta de l'escriptor va servir per imantar altres estudis arran del conflicte que l'estranyesa provoca al llarg del vuit-cents fins a les dues primeres dècades del segle xx.

En efecte, el X Col·loqui Internacional Verdaguer, celebrat el novembre de l'any passat, va estructurar-se en tres blocs que tenien com a reclam «l'estudi d'aquelles escriptures il·luminades, atentes als marges i a les fronteres, en l'univers de la creació literària i també en la història dels moviments socials, del pensament i l'art». Literatura i moviments de frontera, literatura i bogeria, esoterisme i espiritualisme, literatura i psiquiatria i demència, literatura i misticisme, revelacions i exorcismes, etc., en fi, poesia i modernitat eren l'índex propi de la qüestió. En concret, el simpòsium va estructurar-se en tres blocs, en què els participants i ponents van poder comunicar les idees relatives al *leitmotiv*.

El millor lloc per començar un congrés a partir de Verdaguer centrat en temàtiques de literatura, història i art de frontera, bogeria i il·luminació no podia ser altre que Vil·la Joana, Casa Verdaguer de Literatura, on el poeta finí els dies a la terra per emprendre el vol cap al misteri. A la sala-biblioteca del museu acabat de restaurar va començar el Col·loqui amb els parlaments inaugurals de Joan Roca, director del Museu d'Història de Barcelona, i de Ramon Pinyol, president de la Societat Verdaguer. Immediatament després, el catedràtic d'Estètica i Teoria de les Arts (UPF),

Amador Vega, va afrontar la pregunta inaugural: És Verdaguer un místic? Per respondre, Vega va fer un recorregut per la mística europea, la qual va definir com a canvi personal més enllà de la raó. Segons això, Verdaguer no seria pròpiament un místic, ja que el dominava la voluntat estètica i de sentit. D'aquesta manera, Vega assumia les paraules de Pla en dir que Verdaguer «fou un místic molt terrestre», purament simètric. La interessant ponència va obrir un debat encara més interessant entre Vega i Ricard Torrents que va deixar de nou en taules la pregunta recurrent sobre el misticisme verdaguerià.

El nivell de la ponència inaugural va continuar amb la revisió per part de Gerard Horta i M. Teresa Sala de les tenebres entre anarquisme i espiritisme a Catalunya a l'acabament del segle XIX. Més tard, Ramon Pinyol i Pere Quer relacionarien la qüestió amb la valoració anarquista de Verdaguer a partir de la seva mort. L'endemà la ponència de Josep Casals assajava d'analitzar alguns mites i motius representatius de la crisi de l'últim terç del XIX i l'afluència de molts *ismes* en el joc de tensions de la fi de segle. El fascinant plantejament del col·loqui va obrir les portes a comunicacions i ponències de tota mena relatives a la qüestió, amb intervencions que arribaven d'Astúries (Juan Carlos Busto Cortina), de Galícia (Dolors Perarnau), de Califòrnia (Ronald Puppo), de Harvard (Maria Dasca), de Reims (Eliseu Trenc), o del territori català (Lurdes Malgrat, M. Carme Barceló, Catalina Mir, Albert Tomàs, Llorenç Soldevila, Mia Güell, Ricard Giramé, Núria Camps, M. Àngels Verdaguer, Roger Canadell, Irene Gras, Arnau Vives, Anna Llovera, Josep Camps, Juan Cristóbal Marinello). Ricard Torrents, amb *La poesia il·luminada i lluminosa de Verdaguer*, va ser el darrer ponent a Folgueroles.

Tres dies de congrés van quedar curts per tractar el periple d'autors liberals, com Manuel Antonio González Álvarez, o d'escriptors, com Diego Ruiz o Josep Plana i Dorca, o d'escriptors orientals, com Tagore; per analitzar els periòdics anarquistes, com *La Revista Blanca*; o per tractar l'anàlisi de la neurastènia i idees trabucades; així com per estudiar versos maragallians i aprofundir en Verdaguer, en especial en relació amb la seva sensibilitat floral, amb la natura i l'idil·li místic i modern. Sens dubte, el congrés va centrar-se en un aspecte que en l'actual societat líquida, transnacional i postmoderna torna a ser vigent. L'ampli ventall d'estudiosos en els comitès organitzador i científic, amb representació de bona part de les universitats del Principat i d'algunes d'uropees, així com el bon planter jove d'intel·lectuals que agafen el relleu als seus mestres subratllen l'encert del col·loqui. Verdaguer continua sent provocador i actual. Si es manté aquesta tensió, el col·loqui i la figura de Verdaguer tindran llarga vida. Que així sigui.

Josep Maria SUCARRATS VILÀ
Universitat Oberta de Catalunya
Universitat de Vic

Conferència de Fabrici Corrons intitulada «Bon cop de gag, defensors de la terra! Resistència i humor a la catalana» (15 de novembre de 2017). — En el marc del Duoc (Dimecres universitaris d'occità i de català a l'Hostal d'Occitània), el dimecres 15 de novembre de 2017, F. Corrons que és *Maître de Conférences* en llengües i cultures catalana i castellana a la Universitat de Toulouse II Jean Jaurès va pronunciar la seva conferència projectant a la pantalla el text i comentaris corresponents. En la seva introducció, declarava «En aquest *stand-up* acadèmic, on hi haurà potser sorpreses (*de per riure*) proposaré una reflexió sobre l'humor com a expressió i estratègia de resistència en el context identitari i social català. Intentaré modestament demostrar-vos com pot sorgir un atac de riure a Catalunya, de l'exposició verbal i gestual a la consciència aguda de la necessitat d'exhibir el fet diferencial». Precisem que F. Corrons és especialista del teatre català sobre el qual va redactar la seva tesi doctoral.